

Notitie bezinning pastoraat

Hervormde gemeente te Wilnis

0. Inleiding

In het geldende beleidsplan 2013-2017 van onze gemeente de Hervormde Gemeente Wilnis is het voornemen opgenomen om gedurende deze periode apart stil te staan bij het pastoraat in onze gemeente. Dit is als volgt verwoord in een drie beleidsvoornemens:

- a) Onderzoek naar de wenselijkheid van een ouderenbezoek team.
- b) Evalueren van de bestaande vormgeving van het pastoraat en het functioneren daarvan.
- c) Evalueren van het functioneren van de wijkteams.

Deze notitie geeft hieraan invulling. Deze notitie is het resultaat van bezinning binnen de kerkenraad in de eerste helft van 2015. Een conceptversie is behandeld op een wijkteamavond op 13 oktober 2015. Na voorlopige vaststelling in de kerkenraad van 9 december 2015 is de notitie ter kennis van de gemeente gebracht. Een samenvatting van de notitie stond in de afgelopen Solitudo en de complete versie was beschikbaar op de website en onder de toren. Er zijn geen reacties ontvangen. De notitie is vervolgens ongewijzigd definitief vastgesteld in de kerkenraadsvergadering van 17 februari 2016.

Voor een goed begrip en een goede behandeling de volgende opmerkingen vooraf:

1. Pastoraat gaat, kort gezegd, over omzien naar elkaar binnen de gemeente. Wat dat betreft is er alle reden voor grote dankbaarheid voor wat er is en gebeurt in onze gemeente. Bij voortduur blijkt dat de Heere in onze gemeente werkt. Dat Hij harten neigt, ogen opent en wegen wijst om in vreugde en verdriet elkaar bij te staan. De aanleiding voor deze bezinning is beslist niet een acute zorg over ontoereikend pastoraat.
2. Dat laat onverlet dat het goed is om op gezette tijden stil te staan bij de wijze waarop zaken in de gemeente zijn vormgegeven en functioneren. Al was het maar omdat de tijd niet stilstaat. De gemeente is in beweging, de samenleving verandert. Doen we dan nog steeds de goede dingen en doen we die goed? Die bezinning doen we nu voor pastoraat. Eerder hebben we dat bijvoorbeeld gedaan voor ons jeugdwerk (HGJB-traject). Het voornemen is om dit ook een keer te doen voor bijvoorbeeld Zending en Evangelisatie.
3. Pastoraat staat niet op zichzelf maar is verweven met veel andere activiteiten in de gemeente. Je kunt pastoraat niet los zien van diaconaat, club- en kringwerk, etc. De invalshoek van deze notitie is een bezinning op pastoraat in onze gemeente. Onderwerpen en activiteiten die daarvoor van betekenis zijn komen aan de orde.

Het vervolg van deze notitie kent de volgende opbouw:

1. Visie
2. Algemeen/onderling pastoraat en specifiek pastoraat
3. Totaaloverzicht uitwerking pastoraat
4. Behandeling afzonderlijke onderdelen binnen het pastoraat

1. Visie

Overeenkomstig artikel X, derde lid van de Kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland volbrengt de gemeente haar pastorale taak in de herderlijke zorg aan de leden en anderen die deze zorg behoeven, opdat zij elkaar opbouwen in geloof, hoop en liefde.

Herderlijke zorg

De herder is een rijk beeld in de bezinning op pastoraat. Te beginnen met de Goede Herder, Jezus Christus. De Herder die Zijn leven heeft gesteld voor de schapen. Pastoraat betrachten ziende op Jezus, in navolging van Hem. In de verste verte niet om Hem daarin te evenaren, maar wel om te gaan in de weg die Hij wijst en baant, in de kracht van de Heilige Geest. Veelzeggend is Mattheüs 9:35-38. De Here Jezus is met ontferming bewogen. Hij ziet de schapen. Dat zien betekent ook kennen, weten hoe ze eraan toe zijn, waar ze zich bevinden. De hele mens in het vizier. Hij kent hun nood: verstrooid, dwalend, vermoeid, zonder herder.

Maar ook: gebed om de oogst, om arbeiders in de wijngaard. Ons pastoraal handelen betekent: Herder worden en schaap blijven; schapen met een herdershart.

Naast het hiervoor genoemde Bijbelgedeelte Mattheüs 9:35-38 wordt in dit verband, zonder volledig te willen zijn, ook verwezen naar Psalm 23, Lukas 15:1-7, 1 Petrus 2:25, Johannes 21:17. Zie bijlage 1 voor de teksten van de genoemde gedeelten.

Pastoraat kan nader worden omschreven met de volgende kenmerken: 1) *gezonden* door de Vader, 2) met *ontferming* bewogen zijn, 3) persoonlijke omgang (relationeel, *ontmoeting*) 4) *hoeden en beschermen*, 5) *vergaderen*, 6) *leiden* en 7) *voeden*.

Uitwerking

Het onderstaande overzicht werkt dit verder uit aan de hand van vier vragen.

Wat verstaan wij onder pastoraat?

- Zien, horen/luisteren → wat is nodig? → handelen/hierop reageren.
- Pastoraat vindt plaats vanuit het Evangelie, verbonden aan de Goede Herder.
- Pastoraat: Houvast bieden, troost, bemoediging.
- Zorg voor de gemeente, zorg voor elkaar.
- Naast algemeen pastoraat ook bijzondere gaven en geroepen tot bijzondere taken.

Wat willen we bereiken met pastoraat?

- Iedereen in het oog en iedereen betrokken.
- Niemand valt buiten de boot.
- In vreugde en in verdriet.
- Bijeen houden van de kudde.
- Opbouw van Gods Koninkrijk.

Is pastoraat op een speciale doelgroep gericht?

- Pastoraat is gericht op de hele gemeente.
- Daarbinnen wel doelgroepen met bijzondere aandacht (ouderen, eenzamen, twintigers/dertigers)
- Speciale gebeurtenissen/kruispunten, vreugdevol en verdrietig.
- Een pastoraal oog naar buiten.

Wie zijn de uitvoerders van het pastoraat?

- De hele gemeente betrokken.
- Niet iedereen gelijk. Enerzijds verschil in gaven/talenten; anderzijds roept de Heere tot bijzondere taken.
- We mogen in afhankelijkheid zoeken naar evenwicht tussen wat we kunnen en wat er moet gebeuren.
- Daarbij ook waardevol dat vrijgestelde predikant en kerkelijk werker beschikbaar zijn voor pastoraat.
- Pastoraat verweven in activiteiten die plaatsvinden.

2. Algemeen/onderling pastoraat en specifiek pastoraat

Algemeen/onderling pastoraat

In het omzien naar elkaar is de gemeente als geheel actief betrokken: Omzien naar elkaar in alle omstandigheden, met elkaar, voor elkaar. Dit algemene, onderlinge pastoraat vindt plaats in de meest uiteenlopende vormen, veelal informeel, niet georganiseerd. Het is daarmee ook niet af te bakenen en is verweven met allerlei andere gemeentelijke activiteiten. Belangrijk is hier de toerusting van de gehele gemeente om naar elkaar om te zien. Toerusting om pastorale gemeente te zijn, te blijven, daarin te groeien. Daarbij kan (in ieder geval) worden gedacht aan de volgende lijnen:

- toerusting via de prediking
- toerusting via gemeente opbouw (gemeente avond, via reguliere clubs/kringen)
- toerusting (aanmoediging) via huisbezoek en onderling pastoraat (elkaar "meenemen/voorgaan" hierin).

Specifiek pastoraat

Daarnaast heeft pastoraat ook een specifieke kant. Dit is meer afgebakend en georganiseerd. Specifiek pastoraat vraagt om orde, zorgvuldigheid. Specifiek pastoraat betreft nadere zorg en aandacht gericht op bijzondere omstandigheden en gebeurtenissen/kruispunten, zowel verdrietig als vreugdevol.

Verhouding tussen algemeen/onderling pastoraat en specifiek pastoraat

Algemeen/onderling pastoraat en specifiek pastoraat vullen elkaar aan en versterken elkaar. Beide zijn nodig met hun eigen betekenis en waarde. Actieve betrokkenheid op onderling pastoraat is erg belangrijk voor een gezonde gemeente. Specifiek pastoraat blijft nodig voor bijzondere omstandigheden. Het georganiseerde pastoraat als het topje van een ijsberg, drijvend op heel veel onderling omzien naar elkaar. Deels georganiseerd, geheel geleid door de Heilige Geest, die levend maakt. Dat lijkt misschien een algemene waarheid, maar dit geldt in het bijzonder voor een gemeente als Wilnis: Een gemoedelijke, informele dorpsgemeente.

Ambtsdragers/kerkenraad

In het omzien naar elkaar is de gemeente als geheel betrokken, maar tegelijkertijd spelen ambtsdragers hierin een bijzondere rol. Belangrijke taken van de kerkenraad ten aanzien van pastoraat zijn:

1. Gaven opzoeken. De kerkenraad zoekt voortdurend naar gaven in de gemeente die kunnen worden ingezet voor het pastoraat.
2. Leidinggeven aan het pastoraat. De kerkenraad is eindverantwoordelijk voor al het pastorale werk in de gemeente.
3. Toerusting van pastorale werkers. De kerkenraad zorgt voor goede begeleiding en instructie van allen die pastoraal werk doen.

De voortgang van het pastoraat wordt besproken in het consistorie overleg van predikant en ouderlingen, dat als regel twee maal per jaar bijeenkomt. De predikant heeft in samenspraak met het consistorie overleg een sturende taak. Naast een jeugdouderling en een evangelisatie-ouderling kent de kerkenraad vijf wijkouderlingen met de pastorale zorg voor een eigen deel (wijk) van de gemeente. De huidige wijkindeling en -bezetting zal in de toekomst tevens een punt van evaluatie zijn.

3. Totaaloverzicht uitwerking pastoraat

Bijlage 2 bevat een totaaloverzicht van de verschillende vormen van pastoraat met vermelding van degenen die daarbij zijn betrokken. In dit overzicht komen twee invalshoeken samen:

1. De verticale kolommen benoemen de verschillende vormen van pastoraat (doelgroepenbenadering).
2. De horizontale lijnen laten de wijkindeling van onze gemeente zien (wijkgerichte benadering).

Een belangrijke keuze in dit overzicht is, dat de verticale kolommen de nadruk krijgen. Dat wil zeggen dat het pastoraat in belangrijke mate gemeentebreed op doelgroepenniveau wordt ingericht. Dit komt het meest overeen met de huidige praktijk en past ook goed bij de schaal/omvang en het karakter van onze gemeente.

De wijkgerichte benadering is in deze opzet ondersteunend en volgend en spitst zich vooral toe op:

- de organisatie van het huisbezoek (wijkouderling en bezoekbroeder).
- "zicht op de wijk" (wijkouderling, ondersteund door wijkteam).

Een omgekeerde keuze, het vooropstellen van de wijkgerichte benadering, leidt tot het zogeheten "taartpuntenmodel". In 2008, bij de invoering van wijkteams in onze gemeente, is het taartpuntenmodel genoemd als mogelijke ontwikkelingsrichting. Door gemeente activiteiten meer en meer op wijkbasis te organiseren zou een dergelijke ontwikkeling kunnen plaatsvinden. In de praktijk heeft deze ontwikkeling zich echter niet voorgedaan. Binnen onze relatief overzichtelijke (dorps)gemeente blijken contacten en verbanden zich het meest natuurlijk te ontwikkelen op gemeenteniveau. Denk daarbij aan ook de rol van onze lagere school, naast familieverbanden en vriendenkringen.

Zoals hiervoor aangegeven ondersteunt het wijkteam de wijkouderling in het "zicht op de wijk". Die "extra ogen in de wijk", die de wijkouderling ondersteunen, zijn in beginsel leden van de echowerkgroep, van de werkgroep nieuw ingekomenen en van het verjaardagfonds. Zij vormen met de wijkouderling het wijkteam. Dit is het algemene vertrekpunt. De concrete invulling is maatwerk en kan zich in de toekomst ontwikkelen al naar gelang de behoefte per wijk. Zo kan desgewenst de bezoekbroeder meedraaien in wijkteam, maar is dit geen verplichting. De verbinding tussen verjaardagfonds en wijkteam verschilt ook per wijk. We gaan hier praktisch en flexibel mee om. De kern is, dat er een wijkteam is ter ondersteuning van de wijkouderling in "zicht op de wijk".

Daarmee hebben de leden van het wijkteam, naast hun directe taak een signalerende functie over de hele wijk en voor alle aspecten. Het is vervolgens van belang dat die signalen snel en helder doorkomen bij degenen die ermee aan de slag kunnen (crisispastoraat, ouderenbezoek).

Feitelijk leidt de nu voorgestelde keuze niet direct tot grote veranderingen. Dit "zicht op de wijk" is waar nu in de praktijk ook de meeste waarde aan wordt gehecht. Wel wordt hiermee uitgesproken, dat de ontwikkelingsgedachte richting taartpuntmodel wordt losgelaten. Dat geeft duidelijkheid naar de toekomst toe. Die duidelijkheid ontbrak en was wel gewenst, met name met betrekking tot de verwachtingen aangaande wijkteams.

4. Behandeling afzonderlijke onderdelen binnen het pastoraat

Tot dusver ging het in deze notitie over pastoraat in het algemeen. De nu volgende paragraaf behandelt kort de verschillende kolommen uit het overzicht in bijlage 2. Bij de eerste zes kolommen (onderling pastoraat tot en met WGB/Evangelisatie) gaat het om een korte beschrijving van het bestaande pastoraat. Dit geeft geen aanleiding tot aparte besluiten of voorstellen. De laatste drie kolommen (jeugdpastoraat, twintigers/dertigers, en ouderenpastoraat) benoemen nieuwe aandachtspunten die wel een apart vervolg vragen.

Onderling pastoraat

Het onderlinge pastoraat is in het algemene deel van deze notitie al uitvoerig aan de orde gekomen en behoeft hier geen nadere toelichting meer.

Huisbezoek

De wijkouderling bezoekt pastorale eenheden en individuele wijkleden en bespreekt zaken die hun persoonlijke (geloofs)leven en hun kerkelijk leven aangaan. In de regel gaat de ouderling op huisbezoek met een vaste bezoekbroeder. Deelname van de kinderen aan het huisbezoek wordt op prijs gesteld en gestimuleerd. Uitgangspunt is een huisbezoekfrequentie van 1x per twee jaar.

Dit huisbezoek zit feitelijk op het snijvlak van algemeen en specifiek pastoraat. Ook in de gevallen dat er geen sprake is van bijzondere omstandigheden of gebeurtenissen is er toch een periodiek moment van specifieke pastorale ontmoeting en gesprek tussen gemeenteleden en kerkenraad. Dat beschouwen we als waardevol en willen we graag behouden.

Crisispastoraat (incl. bijzondere vreugdevolle en verdrietige gelegenheden)

Het crisispastoraat (stervensbegeleiding, psychische nood, overige nood) behoort tot de taak van de predikant. In veel situaties moet doorverwezen worden naar professionele hulp. Gemeenteleden die in een ziekenhuis/(revalidatie) instellingen zijn opgenomen worden bezocht door de predikant en/of pastoraal werker. Langdurig zieken die thuis worden verpleegd krijgen bezoek van wijkouderling en predikant/pastoraal werker.

Het Psycopastoraal Team (PPT) ondersteunt de kerkenraad bij het bezoeken van gemeenteleden waar extra aandacht nodig is op psychopastoraal of psychosociaal gebied.

Verder is er een bestaande gedragslijn die voorziet in specifieke pastorale betrokkenheid bij bijzondere gelegenheden in verdrietige en vreugdevolle omstandigheden. De kerkenraad, en in het bijzonder het consistorie, zijn bij voortduur alert op de voortgang hiervan.

Nieuw ingekomen

Nieuw de gemeente binnenkomende leden ontvangen bezoek van het bezoektteam nieuw ingekomenen. Na dit bezoek wordt het adres doorgegeven aan de wijkouderling om een nader kennismakingsbezoek af te leggen. Van tijd tot tijd is er na de morgendienst gelegenheid voor onderlinge ontmoeting in De Roeping, waarvoor nieuw- ingekomenen persoonlijk worden uitgenodigd.

Verjaardagfonds

Op of rond de verjaardag ontvangen gemeenteleden een felicitatiebezoek namens de gemeente. Dit gebeurt door een bezoektteam verjaardagfonds.

WGB/Evangelisatie

Aan een deel van de randgelovigen van de Hervormde gemeente te Wilnis wordt maandelijks een Echo aangereikt voor evangelisatie. De Echo voor wordt doorgaans persoonlijk overhandigd en geprobeerd wordt daarbij contact te houden met de randgelovigen. Er is een echoteam, waarvan de leden een aantal vaste verspreidingsadressen hebben. Deze adressen zijn verdeeld over de wijken, waarbij de betreffende bezorger/ster in dezelfde wijk woont als waar hij/zij de Echo rondbrengt. Het doel hiervan is om het contact tussen de randkerkelijke en onze gemeente te versterken. Met Kerst en Pasen ontvangen alle kerkgangers een Echo met het verzoek deze gericht te verspreiden.

Jeugdpastoraat

Tot dusver beschikken we niet over een apart raamwerk voor jeugdpastoraat. De behoefte hieraan is de laatste tijd gegroeid. Enerzijds de inbedding van het pastorale aspect, omzien naar elkaar, in jeugdwerk en catechese. Anderzijds het voorzien in gericht jeugdpastoraat waar dit wenselijk is, inclusief het onderkennen/signaleren waar dit aan de orde is. Na de behandeling van deze notitie volgt een verdere concrete uitwerking.

Twintigers / Dertigers / Jonge gezinnen

Landelijk zijn diverse publicaties verschenen die aandacht vragen voor de positie van twintigers/dertigers binnen de kerk. Het gaat dan onder meer om verschillen in beleving tussen generaties ten aanzien van tradities, gemeenschap, binding en beschikbaarheid. Dit tegen de achtergrond van ontgroening en vergrijzing en de realiteit van een druk bestaan. Het is wenselijk deze algemene signalen te doordenken met het oog op onze eigen gemeente. Na de behandeling van deze notitie volgt een verdere concrete uitwerking.

Ouderenpastoraat

De in de inleiding gestelde vraag naar de wenselijkheid van een apart ouderenbezoekteam wordt bevestigend beantwoord. Kort gezegd vraagt het vergrijzen van de bevolking, en ook van de gemeente, in combinatie met het langer zelfstandig (moeten blijven) wonen om extra aandacht voor ouderenbezoek. Na de behandeling van deze notitie volgt een verdere concrete uitwerking.

Bijlage 1: Teksten genoemde Bijbelgedeelten

Psalm 23: De HEERE is mijn Herder

- ¹ Een psalm van David. De HEERE is mijn Herder, mij ontbreekt niets.
- ² Hij doet mij neerliggen in grazige weiden, Hij leidt mij zachtjes naar stille wateren.
- ³ Hij verkwikt mijn ziel, Hij leidt mij in het spoor van de gerechtigheid, omwille van Zijn Naam.
- ⁴ Al ging ik ook door een dal vol schaduw van de dood, ik zou geen kwaad vrezen, want U bent met mij; Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij.
- ⁵ U maakt voor mij de tafel gereed voor de ogen van mijn tegenstanders; U zalft mijn hoofd met olie, mijn beker vloeit over.
- ⁶ Ja, goedheid en goedertierenheid zullen mij volgen al de dagen van mijn leven. Ik zal in het huis van de HEERE blijven tot in lengte van dagen

Mattheüs 9:35-38

En Jezus trok rond in al de steden en dorpen en gaf onderwijs in hun synagogen, en Hij predikte het Evangelie van het Koninkrijk en genas iedere ziekte en elke kwaal onder het volk.

³⁶ Toen Hij de menigte zag, was Hij innerlijk met ontferming bewogen over hen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren, zoals schapen die geen herder hebben.

³⁷ Toen zei Hij tegen Zijn discipelen: De oogst is wel groot, maar er zijn weinig arbeiders.

³⁸ Bid daarom tot de Heere van de oogst dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitzendt.

Lukas 15:1-7

Al de tollenaars en de zondaars nu kwamen bij Hem om Hem te horen.

² En de Farizeeën en de Schriftgeleerden morden onder elkaar en zeiden: Deze Man ontvangt zondaars en eet met hen.

³ En Hij sprak deze gelijkenis tot hen en zei:

⁴ Welk mens onder u die honderd schapen heeft en er één van verliest, verlaat niet de negenennegentig in de woestijn en gaat achter het verlorene aan, totdat hij het vindt?

⁵ En als hij het gevonden heeft, legt hij het vol blijdschap op zijn schouders.

⁶ En als hij thuiskomt, roept hij zijn vrienden en burens bijeen en zegt tegen hen: Wees blij met mij, want ik heb mijn schaap gevonden, dat verloren was.

⁷ Ik zeg u dat er evenzo blijdschap zal zijn in de hemel over één zondaar die zich bekeert, meer dan over negenennegentig rechtvaardigen, die de bekering niet nodig hebben.

1 Petrus 2:25

²⁵ Want u was als dwalende schapen; maar u bent nu bekeerd tot de Herder en Opziener van uw zielen.

Johannes 21:17

Weid Mijn schapen.

